

FRAUD IN THE CONTEXT OF TOURISM ACTIVITY IN ROMANIA

Raluca BUCULEA

Abstract: *Tourism, a complex human activity, is an activity carried out since ancient times. Tourism was created by people, for people and has experienced continuous development, as society has evolved, states have guaranteed and respected the human right to free movement. Nowadays, tourism is a branch of the economy that brings in income, with many states being dependent on tourism activities. It has become a controversial activity, with tourists being a blessing in some areas, bringing in income in places forgotten by the world, or a curse, when their number increases too much.*

However, as history has taught us, where there is prosperity, there is also criminal activity. Because when people work and prosper, there are also those who only want to prosper, and that by breaking the law. And we come to the well-known scams in the field of tourism.

A quick search on the Internet reveals numerous warnings about tourism activities. Tourists are advised to check before buying tourist packages, to purchase services from verified agencies, not to fall prey to offers that are too cheap to be true. Good advice to follow. However, it sometimes happens that, although the tourist is diligent, he falls prey to scams.

Tourism fraud refers to illegal acts by which a person is misled in order to obtain an unfair patrimonial benefit in the tourism industry. This can include fraud related to tourist packages, airline tickets, accommodation, tourist activities or other services offered by travel agencies or service providers.

On the one hand, there are fake tour operators, who take advantage of tourists' rush for offers. A rush that makes them look for the cheapest offers, without checking anything. The risk of fraud with fake tourist packages is increased during the approaching holiday season, a period when everyone is looking for the best deals, the lowest prices. There have been several situations over time in which many people purchased tourist packages, but found that they had nowhere to stay, the money paid to tour operators not reaching the accommodation units.

Keywords: *fraud, tourism, Romanian laws*

Title: *Infrațiunea de înșelăciune prin prisma activității de turism în România*

Turismul, o activitate umană complexă, este o activitate desfășurată din cele mai vechi timpuri. Turismul a fost creat de oameni, pentru oameni și a cunoscut o dezvoltare continuă, pe măsură ce societatea a evoluat, statele au garantat și au respectat dreptul omului la libera circulație. În zilele noastre, turismul este o ramură a economiei aducătoare de venituri, multe state fiind dependente de activitățile turistice. Acesta a devenit o activitate controversată, turiștii fiind în unele zone o binecuvântare, aducători de venituri în locuri uitate de lume, sau un blestem, atunci când numărul lor crește mult prea mult....

Însă, așa cum ne-a învățat istoria, unde există bunăstare, există și activitate infracțională. Pentru că atunci când oamenii muncesc și prosperă, apar și cei care

vor doar să prospere, iar asta încălcând legea. Și ajungem la cunoscutele înșelăciuni în domeniul turimului.

La o scurtă căutare pe internet, apar numeroase avertismente în legătură cu activitățile turistice. Turiștii sunt sfătuiți să verifice înainte de a cumpăra pachete turistice, să achiziționeze servicii de la agenții verificate, să nu cadă pradă unor oferte mult prea ieftine că să fie adevărate. Sfaturi bune de urmat. Cu toate acestea, se întâmplă uneori ca, deși turistul este diligent, acesta cade pradă unor înșelăciuni.

Înșelăciunea în turism se referă la acte ilegale prin care se induce în eroare o persoană pentru a obține un folos patrimonial injust în industria turistică. Aceasta poate include fraude legate de pachete turistice, bilete de avion, cazare, activități turistice sau alte servicii oferite de agenții de turism sau prestatori de servicii.

Pe de o parte se află operatori falși de turism, care profită de goana turistilor după oferte. O goană care îi face să caute cele mai ieftine oferte, fără a verifica nimic. Riscul înșelăciunilor cu pachete turistice false este unul crescut în perioadele în care se apropie sezonul concediilor, perioadă în care toată lumea caută cele mai bune oferte, cele mai mici prețuri. Au fost de-a lungul timpului mai multe situații în care numeroase persoane și-au achiziționat pachete turistice, însă au constatat că nu au mai avut unde să se cazeze, banii plătiți operatorilor de turism neajungând la unitățile de cazare.

Au fost numeroase situații în care societățile cu obiect de activitate în domeniul turismului au intrat în insolvență, alteleori activitatea unor operatori de turism care nu șiau respectat obligațiile au dat naștere la litigii între părți. La o primă analiză, situația pare a fi una a nerespectării unor obligații contractuale asumate de către prestatorul de servicii turistice. Este adevărat că fapta unei persoane de a nu-și executa o obligație contractuală nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, însă nu puține sunt situațiile în care, urma administrării unui probatoriu vast, se constată incidența unor fapte penale.

Astfel, cu toate că în aparență situațiile arată că ar fi lipsite de semnificație juridică penală, în realitate, probele administrate de către organele de urmărire penală sau de instanțe pot dovedi contrariul, respectiv diverse situații cu un mod de operare atent planificat, prin care cei care au săvârșit faptele, prin neexecutarea obligațiilor contractuale, prin provocarea stării de insolvență a firmelor, au urmărit de la bun început să nu își execute obligațiile contractuale, inducând în eroare părțile vătămate cu privire la veridicitatea și la existența pachetului de servicii turistice.

În codul penal român în vigoare, infracțiunea de înșelăciune este definită de art. 244 (1) ca fiind "Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Înșelăciunea săvârșită prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni".

Această infracțiune a reluat conținutul infracțiunii de înșelăciune din Vechiul Cod penal, în vigoare până la 01.02.2014, diferența fiind că în vechiul cod penal era menționată sintagma de ”folos material injust”, aceasta fiind înlocuită în noul cod penal cu ”folos patrimonial injust”, ”aceasta pentru a pune mai bine în lumină consecințele săvârșirii infracțiunii de înșelăciune contra patrimoniului”¹.

Codul penal din 1969 reținea, la articolul 215, că înșelăciunea constă în ”(1)Inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei , fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 12 ani. (2)Înșelăciunea săvârșită prin folosire de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni. (3)Inducerea sau menținerea în eroare a unei persoane cu prilejul încheierii sau executării unui contract, săvârșită în așa fel încât, fără această eroare, cel înșelat nu ar fi încheiat sau executat contractul în condițiile stipulate, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în alineatele precedente, după distincțiile acolo arătate”.

Infracțiunea de înșelăciune se realizează prin prezentarea ca adevărată a unor fapte mincinoase, acțiune ce trebuie să fie aptă de inducere în eroare, iar subiectul activ trebuie să fie apt de a inspira încredere victimei și de a o induce în eroare, de a o amăgi sau de a o menține în eroarea produsă anterior. „Inducerea în eroare” trebuie să aibă un rol determinant în încheierea, executarea, rezilierea contractului, condiție care este îndeplinită dacă fără această eroare cel înșelat nu ar fi încheiat, executat ori reziliat contractul în condițiile stipulate.

Urmarea imediată a infracțiunii de înșelăciune constă în producerea unui prejudiciu, prejudiciu care trebuie să fie unul material. (codul penal reținând tipicitatea infracțiunii ”dacă s-a pricinuit o pagubă”). Important este de analizat și de remarcat că folosul patrimonial urmărit de făptuitor trebuie să aibă caracter injust. Astfel, trebuie remarcat că în raporturile comerciale, chiar și în situația turismului, operatorul de turism urmărește un folos patrimonial. Putem reține că fapta este tipică și poate întruni elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune doar în situația în care folosul patrimonial urmărit este injust.

Legătura de cauzalitate dintre elementul material și urmarea imediată a infracțiunii trebuie să fie dovedită în toate situațiile.

Și sub aspectul laturii subiective lucrurile sunt clar definite de codul penal. Astfel, fapta trebuie să fie săvârșită cu intenție directă, această intenție fiind calificată prin scopul urmărit de ce care săvârșește fapta.(codul arătând că inducerea în eroare trebuie făcută ”în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust

1 Explicațiile noului Cod Penal, vol. III, Ed. Universul Juridic, 2015, coord. George Antoniu, Tudorel Toader, pag. 533.

Atunci când se constată că sunt îndeplinite toate cele analizate mai sus, o faptă săvârșită este înșelăciune. Și nu puține au fost situațiile în care s-a reținut că faptele unor așa-zisi operatori de turism sunt înșelăciuni, aspect ce rezultă din spețele de mai jos.

Într-o primă speță identificată, instanța ”a constatat că, în drept, faptele reținute în sarcina inculpatei I.A.N. întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune în formă continuată (151 acte materiale), prev. de art. 244 alin.(1) C.p., cu aplic. art. 35 alin.(1) C.p. și constau în aceea că, în perioada 2013 – iulie 2014, în calitate de reprezentant legal al SC H. T. H. SRL-D, a indus în eroare un număr de persoane vătămate cu ocazia încheierii și executării a 151 contracte de prestării servicii turistice, prin promisiunea mincinoasă că își va executa obligațiile contractuale, în scopul însușirii sumelor de bani plătite de persoanele vătămate, cu consecința păgubirii acestora.”²

Analizând latura obiectivă a infracțiunii, instanța a reținut că elementul material a constatat în acțiunea inculpatei de inducere în eroare a unui număr mare de persoane vătămate, cu ocazia încheierii și executării a 151 contracte de prestării servicii turistice. Această acțiune s-a realizat în concret prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, respectiv a faptului că, deși era evident că SC H. T. H. SRL-D nu va mai putea onora pachetele turistice, întrucât avea o situație financiară dificilă și nu mai avea dreptul să desfășoare activități specifice agențiilor de turism, inculpata a continuat activitatea, respectiv încheierea de contracte, ascunzându-le clienților situația reală a societății și încasând contravaloarea sejururilor de la persoanele vătămate, în avans, sume pe care ulterior nu le-a mai restituit. Scopul acestei activități a fost acela de a obține un folos material injust.

Urmarea imediată a fost reprezentată de paguba ce s-a produs în patrimoniile părților civile, reprezentată de contravaloarea sejururilor plătite de către acestea, fiind reținut de către instanță și raportul de cauzalitate între fapta inculpatei și prejudiciul produs prin săvârșirea acesteia.

Sub aspectul laturii subiective, instanța a reținut că poziția subiectivă a inculpatei față de infracțiunea săvârșită și rezultatul socialmente periculos al acesteia, se caracterizează prin intenție directă, acesta derulând o activitate de inducere în eroare a persoanelor vătămate. Inculpata aceasta atrăgea clienții prin oferirea de pachete turistice la prețuri sub prețul pieței, deși era conștientă că nu-si va putea onora obligațiile contractuale,

Într-o altă speță s-a reținut că ”Fapta inculpatei D. (fostă D) M care, pe parcursul anului 2009, în calitate de administrator al SC P. E SRL, a încasat de la mai multe persoane contravaloarea unor excursii în străinătate fără însă a achita sumele convenite operatorilor de turism sau transport, astfel încât părțile vătămate nu au putut beneficia de cazare sau nu au mai putut efectua excursiile plătite, cuantumul prejudiciului fiind mai mare de 200.000 lei, întrunește elementele

2 Judecătoria Sectorului 2 București- Secția Penală, sentința penală nr. 92/2019, rejusr.ro

constitutive ale infracțiunii de înșelăciune, prevăzută de art.215 alin.1, 3 și 5 Cod penal 1969 cu aplicarea art.41 alin.2 Cod penal 1969.

Fapta inculpatei D (fostă D) M care, pe parcursul anului 2011, în calitate de administrator al SC E. H. SRL a indus în eroare mai multe persoane cu ocazia încheierii și executării unor contracte de furnizare servicii turistice, primind de la acestea contravaloarea unor excursii în străinătate fără însă a-si îndeplini ulterior obligațiile contractuale, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune, prevăzută de art.215 alin.1, și 3 Cod penal 1960 cu aplicarea art.41 alin.2 Cod penal 1969”³.

În această speță complexă, chiar și ulterior începerii procedurii de lichidare judiciară a SC P. E.SRL, inculpata și-a continuat activitatea infracțională prin intermediul altei societăți, SC E ,H. SRL, fapt ce demonstrează încă o dată că aceasta a urmărit obținerea de beneficii ilicite, pe fondul nerespectării obligațiilor contractuale. Mai mult, au fost emise și vouchere de cazare părților vătămate. Aceste vouchere atestau faptul că au fost achitate sumele către hotelurile în care ar fi trebuit să se cazeze părțile vătămate, însă în realitate aceste sume nu au fost achitate. Voucherele erau un alt mod de a convinge pagubiții că inculpata își respecta obligațiile contractuale.

Exemplele identificate mai sus prezintă situațiile în care subiect activ al infracțiunii de înșelăciune este operatorul de turism. Cu toate acestea, subiecți activi ai infracțiunii pot fi și persoanele care vor să beneficieze de servicii turistice. Însă..... fără să plătească nimic. Astfel, rolurile se schimbă, cel păgubit fiind unitatea de cazare. În această din urmă situație, ca urmare a prezentării false a realității, victima infracțiunii va presta serviciul oferit, respectiv îl va caza pe făptuitor. Însă acesta din urmă nu va achita serviciile prestate. Elementele constitutive ale infracțiunii sunt cele analizate mai sus, iar întrunirea acestora atrage încadrarea faptei săvârșite ca fiind infracțiunea de înșelăciune.

S-a reținut de către instanță, că ”fapta inculpatului H. G. care, în perioada 29.09.2021-02.10.2021, a indus și menținut în eroare reprezentanții hotelului M. din mun. Oradea, str. jud. Bihor, folosind în acest sens calitatea mincinoasă de preparator tehnic pentru echipa locală de handbal pentru a-și face rezervare, iar, ulterior a părăsit incinta hotelului, fără a achita costul serviciilor de care a beneficiat la Hotelul M.cauzând prin aceasta un prejudiciu în valoare de 874 lei; întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune, prev. de art. 244 alin. 1 și 2 C.pen.”⁴

Elementul material al laturii obiective s-a realizat prin prezentarea a unei situații nereale, respectiv calitatea de preparator tehnic, folosindu-se și de numele și calitatea unei persoane imaginare (D.A.) în vederea efectuării unei rezervări, prin intermediul adresei de email h----@gmail.com, care nu a fost folosită niciodată de

3 Curtea de Apel Constanța, Secția penală și pentru cauze cu Minori și Familie, decizia penală nr. 363/P/2015, rejst.ro

4 Judecătoria Oradea, secția penală, sentința penală nr. 1788/2024, rejst.ro

CSM O., cazându-se la Hotelul M. de unde a plecat fără să achite serviciile de care a beneficiat.

În ceea ce privește latura obiectivă a infracțiunii, fapta a fost comisă cu intenție directă, inculpatul prevăzând rezultatul faptelor sale și urmărind producerea rezultatului, respectiv prejudicierea persoanei vătămate.

Dacă însă făptuitorul, în toată activitatea sa de a achiziționa bunuri sau servicii turistice nu realizează acțiuni prin care să realizeze inducerea în eroare a persoanei vătămate, nu se poate reține infracțiunea de înșelăciune. Legiuitorul a prevăzut în codul penal și o altă infracțiune, mai puțin cunoscută publicului larg, respectiv infracțiunea de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor, faptă prevăzută de art 239 din Codul penal.

Această faptă constă în ”(1) Fapta debitorului de a înstrăina, ascunde, deteriorează sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive în scopul fraudării creditorilor se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă. (2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta persoanei care, știind că nu va putea plăti, achiziționează bunuri ori servicii producând o pagubă creditorului. (3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.”

Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor, ”în modalitatea achiziționării de bunuri sau servicii producând o pagubă creditorului, se aseamănă cu înșelăciunea prin aceea că persoana a fost fraudată prin denaturarea adevărului, prin inducerea în eroare a victimei.”⁵

Pentru a putea fi reținută această din urmă infracțiune, pe lângă diferența arătată mai sus, aceea a actelor de inducere în eroare, este necesar ca făptuitorul să se afle în incapacitate de plată, să aibă cunoștință despre acest lucru și, cu toate acestea, să achiziționeze bunuri sau servicii turistice de la o persoană, fie aceasta persoană fizică sau juridică.

Sub aspectul laturii obiective, elementul material trebuie să constea într-o acțiune, respectiv din cumpărarea de bunuri sau servicii de către debitor. Făptuitorul știe că nu are posibilitatea de a plăti, fiind în incapacitate de plată.

Și în privința laturii subiective există diferențe, infracțiunea de înșelăciune fiind săvârșită, așa cum s-a arătat mai sus, cu intenție directă, în timp ce infracțiunea de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor, prevăzută de art 239 din Codul penal putând fi săvârșită fie cu intenție directă, fie cu intenție indirectă.

Pe bună dreptate s-a reținut în doctrină că ”această modalitate constituie o formă specială a infracțiunii de înșelăciune și că aceasta va subzista atunci când fapta nu realizează în întregime tipicitatea incriminării din art. 239 C. pen.”⁶

În practică s-a reținut de către instanțele române că, ”fapta inculpatei M. A., care, în perioada 27.05.2022 - 02.06.2022, s-a cazat la Hotelul A din mun. F, jud. Vrancea, iar la data de 02.06.2022, a părăsit incinta hotelului fără a achita

5 Explicațiile noului Cod Penal, vol. III, Ed. Universul Juridic, 2015, coord. George Antoniu, Tudorel Toader, pag. 456

6 M. Udriș, sinteze de drept penal, Partea Specială, Ediția 3, vol. I, pag. 530

contravaloarea cazării în sumă de 870 lei și nu a înapoiat cheia de la ușa de acces în camera unde a fost cazată, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor, prev. de art. 239 alin. 1 și 2 C.pen. cu aplicarea art. 41 alin. 1 C.pen.”⁷

Analizând latura obiectivă a infracțiunii, s-a reținut de către instanța arătată că elementul material al acesteia a constat în speță în constă în achiziționarea de servicii turistice. de către debitorul aflat în incapacitate de plată. Astfel, inculpata, deși era conștientă că nu poate plăti, s-a cazat la Hotelul A.din mun. F, jud. Vrancea, timp de șase nopți, după care a plecat fără a plăti contravaloarea cazării și nu a înapoiat cheia de la ușa de acces în camera unde a fost cazată, producând o pagubă. Această pagubă a reprezentat urmarea imediată creată de către inculpată.

Sub aspectul laturii subiective, având în vedere că inculpata știa că nu va putea plăti, s-a reținut intenția directă, aceasta prevăzând rezultatul faptei și urmărind producerea lui prin săvârșirea infracțiunii.

Din cele reținute mai sus, concluzia care se desprinde este aceea că, odată cu dezvoltarea turismului ca și ramură a economiei, pe lângă provocările constând în crearea unei legislații care să protejeze turistul, o mare provocare este și aceea de a cerceta și sancționa faptele penale care pun în pericol securitatea raporturilor juridice din domeniul turismului.

References

- Judecătoria Focșani, Secția penală, sentința penală nr. 1201/2024, rejus.ro
 M. Udriou, sinteze de drept penal, Partea Specială, Ediția 3, vol. I, Curtea de Apel Constanța, Secția penală și pentru cauze cu Minori și Familie, decizia penală nr. 363/P/2015, rejus.ro
 Judecătoria Oradea, secția penală, sentința penală nr. 1788/2024, rejus.ro
 Judecătoria Sectorului 2 București- Secția Penală, sentința penală nr. 92/2019, rejus.ro
 Cod Penal, vol. III, Ed. Universul Juridic, 2015, coord. George Antoniu, Tudorel Toader, pag. 533.

Notes on the author

Raluca BUCULEA is teaching assistant at Tibiscus University of Timisoara, Romania, faculty of Law.

⁷ Judecătoria Focșani, Secția penală, sentința penală nr. 1201/2024, rejus.ro